

Stefanovits Péter

Laudáció

Elekes Károly akadémiai székfoglalójához (2014. április 18.)

Tisztelt hallgatóság, kedves akadémikusok!

Elekes Károly képzőművész bemutatását három tételben fogalmaztam meg, ezeket ismertetem Önökkel a következőkben.

ELEKES ÉS EGY SZÁM

Remélem nem került el a figyelmüket a mai dátum, vagyis tudatában vannak annak az egyszerűnek látszó ténynek, hogy ma a hónap 18. napját írjuk. Azzal is tisztában kell lenniük azonban, hogy a mai összefüggés, Elekes Károly akadémiai székfoglalója nem véletlenül került erre a napra.

Elekesnek ugyanis a 18-as számmal különös a viszonya, miszerint rendszeresen felbukkan, szinte eléugrik ez a szám, teszem azt egy hegyi legelőn heverő szarvasmarhát jelölő szám képében, de ugyanakkor lakonikus és az elrendelt dolgokat bölcs belátással tudomásul vevő higgadt szemlélőként nyugtázza azt is, ha a New York-i repülőtér 18. kapujánál kell beszállnia... Nem küzd a szám ellen, nem csíhol elméleteket, mi több elébe is megy a találkozásnak, ahogy a mai nap kiválasztásával is megtette.

Az elé kerülő 18-as számokat fényképezőgépével megörökíti, s e fotókból sokszor 18 van már a gyűjteményében, és ezért közel az idő (nyilvánvalóan a 2018. év lesz az) amikor az adott hónap 18-án megnyílik a kiállítása a 18-asokból, amely bemutatón többször 18, de legalább 18 dokumentált 18-as lesz látható...

A Talmud tanítása szerint négyféle dolog van a földi világban, és ezek egyikét két betűvel jelölik, kiejtése a szónak „háj”, jelentése „élő”, de a földi állatvilágot is ezzel fejezik ki. Miután a zsidó kultúrában az írásjelek számokat is kifejeznek, ennek a két jeltől álló szónak a számbeli megfelelője a 18-as...

Mindezek után természetes, hogy 2001-ben a közösen alkotott 34 m hosszú körképünk a gyilkos-tói Szt. Kristóf kápolna falán, amelynek tervét Károly készítette el, 18 motívumot jelenít meg!

ELEKES AZ ANALITIKUS

Kondor Béláról szól az anekdota, miszerint egyik kiállításáról szóló sajtókritikában az írás szerzője a művekből levont következtetéseit kiterjesztette az alkotó gondolkodására és úgy kezelte azokat, mint kondori gondolatokat. Nem maradt el a levélbeli válasz a művész részéről, erőteljesebb kifejezéssel ugyan, de tartalmára nézve hasonló jelentéssel bíró rövid mondata valahogy úgy hangzott, hogy „gondolta a fene”.

Az eltelt harminc évben nyert ismereteim alapján meggyőződésem, hogy Elekes Károly esetében nem eshetünk ilyen tévedésbe, vagyis személyisége, gondolkodásmódja, valamint alkotói felfogása, művei tartalmi és formai jegyei összhangban vannak személyiségével és azonos szellemi forrásból fakadnak.

Alkotásait mindenkor a körültekintő, elemzésen és kutatásokon nyugvó megvalósítás jellemzi, nem egy esetben a mű létrejöttének pillanatáig vezető út újabb és újabb szellemi irányokat jelöl ki, ezzel programot kínálva az alkotónak további művek megvalósításához.

Első közös munkánk az 1994-ben felépült siklói református templom mennyezetkazettáinak megfestése volt. Ide kívánczik Incze Zoltán a templomépítő tiszteletes úr megjegyzése, akinek nyitott világlátása, az ökuménia iránti elkötelezettsége abban is megmutatkozott, hogy miként bátorított bennünket. Szerinte egy unitáriusból és egy katolikusból álló páros éppen megfelelő összetétel egy református templombéli munkához...

Károly nagyon körültekintően készült képsorainak tartalmi és ami a lényegesebb lehetett számára, azok formanyelvi megoldására. Ő ugyanis nehezebb helyzetben lehetett nálam (amit csak megfelelő időtávlatból tudtam felismerni), hiszen a saját közegének is meg kellett felelnie, így a mindössze 40 km távolságra lévő Siménfalván élő idős szüleit is beleértve. Természetesen és talán mindenekelőtt saját művészi elvárásának kellett eleget tennie, nehogy az a kettős állapot alakulhasson ki, amelyben e sajátos feladat elkülönül az életmű egyéb részeitől. Elekest magas szintű rajztudása és szakmai alázata segítette munkájában, valamint a szülőföldje iránt táplált vonzalom.

Ebből eredően olyan olvasható, léptékarányosan és pontosan kidolgozott vázlatokkal látott munkához, ami egyaránt megfelelt szakmai kívánalmainak és elemző szemléletének.

ELEKES A GONDOSKODÓ

Vannak emberek akik könnyen váltanak, változtatnak. Lakóhelyen, élettársan, eszméken vagy meggyőződésükön. Örökre bezárják a kapukat, véglegesen törölnek telefonszámokat, e-mail címeket, lezárnak barátságokat, mivel újabb, sikerrel kecsegtető lehetőségek nyílnak meg előttük, és ezek kiaknázásához lerázzák magukról terhesnek és feleslegesnek érzett múltjukat.

Elekes Károly hűséges ember, figyelmes gazda, aki a családi birtokon – ami a székelyföldi falu közepén terül el – otthon van a mai napig is, miközben több mint három évtizede Budapesten él. Tanúja és krónikása ennek a kis magyar közösségnek, azon belül is a Fehér – Nyikó ölelte családi belsőségnek, ahol különös dolgok is megtörténnek olykor.

Történt egyszer a kicsi magyar világban, hogy a birtok nyugati végén álló házban egy budapesti bérlő, egy szabómester élt a feleségével. A szabómesternek rossz volt az egyik lába olyannyira, hogy egy szép napon arra az elhatározásra jutott, hogy végleg megszabadul tőle, mint egy feleslegessé vált tárgytól. Felesége hiába kérte, nem engedett és a nagy ollójával elvágta térdben a

lábát. Majd megmutatta asszonyának, hogy hova temesse a kertben egykori végtagját, amire már nem volt szüksége...

Elekes Károly lojalitása abban is testet ölt, hogy igen tájékozott a hazai kortárs képzőművészet tágas világában, rendszeres kiállítás-látogató, és ennek is tulajdonítható, hogy bizton támaszkodhatunk elfogultságoktól mentes szakmai értékítéletére amely értékes tulajdonságot kevesekben lelhetünk fel manapság.

Károly decemberben járt Siménfalván ünnepelni családi körben, a rokonsággal, Ferenc bátyjával és Kinga lányával köszöntötték Emma mamát, édesanyját, aki akkoriban töltötte be a 100. életévét. Heteket töltött a mamánál, gondozva, istápolva őt, és eközben a birtokon szükséges korszerősítéseken törte a fejét.

Szavaimat jókívánsággal zárom: azt kívánom Neked Károly, hogy boldog időket tölthess még szülőfaludban életed során.

2014. április 18-án, nagypénteken, Budapesten